

ลิ้นจี่

การปลูกและการดูแลรักษา

ระยะปลูก

๘x๘ เมตร หรือ ๑๐x๑๐ เมตร ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน

การปลูก

เตรียมหลุมขนาด ๘๐x๘๐x๘๐ เซนติเมตร ตากดินไว้ ๑ อาทิตย์ หลังจากนั้นผสมดิน ปุ๋ยคอกและร็อคฟอสเฟต คลุกให้เข้ากันแล้วกลบลงหลุมประมาณ

๒ ใน ๓ ของหลุมการปลูกควรให้ระดับดินในถุงต้นกล้าสูงกว่าระดับดินของปากหลุมปลูกเล็กน้อย กลบดินโดยรอบ กัดดินบริเวณโคนต้น ปักไม้และผูกเชือกยึดเพื่อป้องกันลมพัดโยก แล้วคลุมโคนต้นด้วยหญ้าแห้ง หรือฟางข้าวรดน้ำ ให้ชุ่ม ทำร่มเงาเพื่อช่วยพรางแสงแดด

การให้น้ำ

ให้น้ำเดือนละ ๒ ครั้ง ในระยะก่อนออกดอกคือช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน เพราะลิ้นจี่ต้องการความชื้นน้อย เพื่อการพัฒนาตาดอกเมื่อแทงช่อดอกได้ประมาณร้อยละ ๕๐ ของทรงต้น ค่อยๆ เพิ่มให้น้ำจนเป็น ๒ ครั้ง/สัปดาห์ และ ควรงดการให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยว ๗-๑๐ วัน

การใส่ปุ๋ย

ควรใส่ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีในช่วงหลังที่ลิ้นจี่แตกใบอ่อนแล้ว ปกติลิ้นจี่มีการแตกใบอ่อน ๔ ครั้ง ต่อปีฤดูฝน ๒ ครั้ง ฤดูแล้ง ๑ ครั้ง และฤดูหนาวอีก ๑ ครั้งในช่วงประมาณเดือนพฤษภาคม ควรใส่ปุ๋ยคอกครั้งหนึ่งอัตรา ๒-๔ ปีต่อต้น ตามอายุและทรงพุ่มและตามด้วยปุ๋ยเคมีอีก ๓-๔ ครั้ง ในอัตรา ๐.๒๕ กิโลกรัมต่อครั้งต่อต้น ปุ๋ยที่แนะนำให้ใช้ คือ สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, ๑๐-๘-๑๒ สำหรับลิ้นจี่ที่ให้ผลแล้ว จำเป็นใส่ปุ๋ยอยู่ ๒ ช่วง คือก่อนฤดูฝน และขณะที่ติดผลเล็ก ภายหลังการเก็บผลผลิต ควรรีบใส่ปุ๋ยเพื่อเร่งการแตกใบอ่อน ลิ้นจี่ที่มีอายุ ตั้งแต่ ๕ ปี ปริมาณปุ๋ยที่ใส่แต่ละครั้งประมาณ ๑.๕-๒ กิโลกรัมต่อต้นสำหรับลิ้นจี่ที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ ปี ขึ้นไปความต้องการปุ๋ย มีมากขึ้นตาม ดังนั้นควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยใส่ให้มากขึ้น ปุ๋ยที่แนะนำได้แก่ ๒๒-๒๑+๒๑, ๑๒-๒๔-๑๒ หรือ วิธีการใส่สามารถใช้แบบหว่านบริเวณทรงพุ่มนับจากปลายใบจนถึงครึ่งหนึ่งของรัศมีทรงพุ่มหรือใช้วิธีโรยเป็นร่อง รอบทรงพุ่มแล้วกลบด้วยดิน

การตัดแต่งกิ่ง

ลักษณะของกิ่งที่จะตัดได้แก่ กิ่งที่เปียดกันแน่น กิ่งที่แตกออกนอกทรงพุ่ม กิ่งคด กิ่งไม่สมบูรณ์กิ่งอ่อนที่อาจเกิดขึ้นได้บริเวณโคนต้น และกิ่งที่ทำมุมแคบเนื่องจากกิ่งส่วนนี้เมื่อโตขึ้นจะทำให้ฉีกได้ง่ายควรไว้กิ่งมุมกว้างจะเหมาะกว่า โดยทั่วไปจะมีมุมมากกว่า ๔๕ องศาในช่วงปีแรกให้ทำการตัดแต่งกิ่ง เพื่อสร้างทรงต้น เมื่อลี้้นจี้มีอายุเข้าปีที่ ๕ ซึ่งถือว่าเป็นระยะที่ลี้้นจี้พร้อมที่จะให้ดอกและติดผล การปฏิบัติดูแลรักษาและการตัดแต่งกิ่งที่ต่อเนื่องมาจากระยะก่อนก็ยังคงกระทำต่อไป แต่ลี้้นจี้ที่มีขนาดโตแล้วนั้นจะได้รับการตัดแต่งมาโดยตลอดซึ่งจะมีทรงพุ่มที่ใครรูปทรงหรือโครงสร้างเหมาะสมเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการตัดแต่งกิ่งก็ยังคงมีความจำเป็น อยู่ที่ต้องกระทำจะแบ่งได้เป็น ๒ ช่วงคือ ช่วงหลังเก็บผลครั้งหนึ่งและหลังฤดูฝนก่อนที่ลี้้นจี้จะออกดอกอีกครั้งหนึ่งหลังการเก็บเกี่ยวผลไปแล้วต้นลี้้นจี้จะโทรมมาก เนื่องจากได้รับความกระทบกระเทือนจากการเก็บผลมีกิ่งที่ได้รับอันตรายหรือกิ่งหักจากการเก็บเกี่ยวผลอยู่มาก การตัดแต่งกิ่งจึงต้องกระทำค่อนข้างหนัก โดยทั่วไปจะต้องทำการตัดแต่งกิ่งออกอย่างน้อย ๒๐ เปอร์เซ็นต์ของกิ่งที่มีอยู่

ลักษณะของกิ่งที่ควรตัดดอก

เช่น กิ่งฉีกหักจากการเก็บเกี่ยวผล กิ่งที่ออกนอกทรงพุ่ม กิ่งที่ถูกทำลายโดยโรคแมลง กิ่งแตก กิ่งคด กิ่งอ่อนแอ และ กิ่งที่เจริญอยู่ในทรงพุ่ม ก็ควรตัดดอกให้หมด ส่วนการตัดแต่งกิ่งในช่วงหลังฤดูฝนหรือตัดแต่งก่อนลี้้นจี้ออกดอกก็จะกระทำเช่นเดียวกันแต่กิ่งที่จะต้องตัดดอก จะมีจำนวนที่น้อยกว่าปกติ เมื่อเข้าช่วงฤดูฝนลี้้นจี้จะแตกใบอ่อนมีการเจริญเติบโตและแตกกิ่งออกมากภายหลังช่วงฤดูฝนก่อนที่ลี้้นจี้จะออกดอกจึงมักพบมีกิ่งแตกออกตามบริเวณกิ่งหรือลำต้นภายในทรงพุ่มอยู่มาก การดูแลตัดแต่งกิ่งในช่วงนี้จะต้องทำการตัดดอกหมด นอกจากนี้อาจมีสิ่งอื่นๆ ที่ไม่เหมาะสมดังกล่าวก็ต้องตัดออกเช่นเดียวกัน เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่งได้รับแสงแดดและอากาศถ่ายเทได้สะดวก ต้นสมบูรณ์พร้อมที่จะออกดอกโดยปกติการตัดแต่งกิ่งในช่วงนี้จะทำการตัดประมาณเพียง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ของกิ่งที่มีอยู่ทั้งหมดส่วนต้นแก่ที่ไม่สามารถให้ผลได้หรือให้ผลได้ไม่คุ้มค่าก็อาจใช้วิธีตัดกิ่งออกให้หมดเหลือไว้แต่เฉพาะลำต้นหรือตอสูง ๑ เมตร ควรทำให้ช่วงต้นฤดูฝน หรือก่อนฝนเล็กน้อย เมื่อเข้าฤดูฝนลี้้นจี้จะได้แตกกิ่งออกมาใหม่แล้วเลือกเอากิ่งไว้ประมาณ ๔ กิ่งในทิศทางที่เหมาะสม ส่วนกิ่งอื่นๆ หรืออาจจะเป็นกิ่งที่แตกออกมาใหม่ให้ตัดออกให้หมด แล้วเลี้ยงกิ่งที่เหลือเอาไว้ให้เป็นลำต้นและทรงพุ่มต่อไป ลี้้นจี้ทำการตัดการตัดแต่งแบบนี้ จะใช้เวลาประมาณ ๔ ปี ก็จะสามารถออกดอกและติดผลได้ใหม่อีกต่อไป

การช่วยให้ลี้้นจี้ออกดอก

นิสัยการเจริญเติบโตและติดดอกออกผลของลี้้นจี้ในหนึ่งรอบปีพอจะแบ่งออกเป็นช่วงระยะของการเจริญเติบโตได้เป็น ๕ ช่วง ดังนี้

ช่วงแตกใบอ่อนครั้งที่หนึ่งใช้เวลา ๖๐ วัน มิถุนายน – ต้นสิงหาคม

ช่วงแตกใบอ่อนครั้งที่สองใช้เวลา ๖๐ วัน ต้นกันยายน – ต้นตุลาคม

ช่วงแตกใบอ่อนครั้งที่สามใช้เวลา ๖๐ วัน ต้นตุลาคม – ต้นธันวาคม

ช่วงแตกตาดอกใช้เวลา ๖๐ วัน กลางธันวาคม – กลางกุมภาพันธ์

ช่วงติดผลอ่อนจนถึงเก็บเกี่ยว ใช้เวลา ๙๐ วัน กลางกุมภาพันธ์เป็นต้นไป

ในการออกดอกของลี้้นจี้จะเป็นไปตามกำหนดที่ค่อนข้างแน่นอน ช่วงการเจริญเติบโตดังกล่าวหมุนเวียนติดต่อกันไปเป็นลูกโซ่ ตลอดช่วงระยะหนึ่งปีเป็นปีต่อไปในกรณีที่มีช่วงระยะหนึ่งระยะใดผิดปกติไปหรือล่าช้ากว่ากำหนดจะด้วยสาเหตุใดก็ได้แล้วแต่จะมีผลกระทบต่อถึงการออกดอกซึ่งอาจจะล่าช้ากว่าปกติเป็นผลให้มีการติดผลน้อยลง

ต้นลิ้นจี่มีความสมบูรณ์ การเจริญเติบโตตรงตามระยะเวลา มีขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติคือ

การทำให้ลิ้นจี่แตกใบอ่อนการแตกใบอ่อนของลิ้นจี่มีความสำคัญมากหากช่วงระยะนี้ผิดพลาดไปจะทำให้ขั้นตอนอื่นๆ ในช่วงหลังคลาดเคลื่อนไปด้วย ซึ่งจะไม่เป็นผลดีดังกล่าว การปฏิบัติป้องกันหลังจากที่ได้ทำการเก็บเกี่ยวผลเสร็จต้องรีบทำการตัดแต่งกิ่งใส่ปุ๋ยให้น้ำ และฉีดยาโดยเร็วที่สุดเพื่อต้องการให้ลิ้นจี่แตกใบอ่อนครั้งแรกแตกใบอ่อนครั้งที่ ๒ และ ๓ ก็จะมาตามเป็นปกติซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนพอดีการปฏิบัติในช่วงแตกตาดอก ก่อนระยะที่ลิ้นจี่จะแตกตาดอก ต้องทำความสะอาดสวน โดยการกำจัดวัชพืชบริเวณโคนต้นและในพื้นที่ให้โล่งเตียน งดการให้ปุ๋ยและน้ำ หากมีฝนตกน้ำขังต้องทำการระบายน้ำออกโดยเร็วการควั่นกิ่งจะช่วยให้มีการสะสมอาหารสำหรับการออกดอกได้เพียงพอ ช่วงเวลาที่ควั่นคือ ในระยะใบแก่ก่อนออกดอกประมาณเดือนพฤศจิกายน หรือช่วงปลายฤดูฝน โดยเลือกกิ่งขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางระหว่าง ๑.๕-๔ นิ้ว ใช้เลื่อยโค้งตัดแต่งกิ่งขนาด ๑ มิลลิเมตร เลื่อยเปลือกไม้โดยรอบอย่าให้เข้าเนื้อไม้ แล้วใช้คีมขันลวดให้แน่นสนิท กับริยเลื่อยหลังจากรัดลวดไว้ประมาณ ๓๐-๔๕ สังเกตดูจะเห็น ส่วนบนของรอยควั่นจะโตกว่าส่วนเล็กน้อย จึงแก้ลวดมัดออก ให้น้ำเมื่อลิ้นจี่แสดงตาดอกประมาณปลายเดือนธันวาคมเดือนมกราคมลิ้นจี่ก็จะแสดงตาดอกให้เห็น ลักษณะช่อดอกจะมีสีดำหรือเหลือง จึงทำการให้น้ำ โดยจะเริ่มจะในปริมาณน้อยๆ ก่อน และจะเพิ่มมากขึ้นในภายหลัง

กล่าวโดยสรุปการชักนำให้ลิ้นจี่ออกดอกทุกปี ในการดำเนินงานแล้วพอจะยึดหลักใหญ่ๆ ได้ ๓ ประการคือ

๑. ก่อนเดือนธันวาคมต้องมีการบำรุงต้นให้สมบูรณ์และแตกใบอ่อนจนครบ ๓ ครั้ง
๒. ในเดือนพฤศจิกายน ทำความสะอาดสวน กำจัดวัชพืช
๓. งดการให้ปุ๋ยและน้ำในช่วงก่อนแตกตาดอกโดยเด็ดขาด หากมีน้ำขังจะต้องทำการระบายน้ำออกโดยเร็ว

การเก็บเกี่ยวผล

ในลิ้นจี่แต่ละพันธุ์จะมีการแก่สุกไม่พร้อมกัน พันธุ์โฮงฮวยจะออกดอกก่อนตามด้วยพันธุ์โอเฮียะและกิมเจ็งจะออกดอกล่าสุด ส่วนการแก่สุกของผลพันธุ์โฮงฮวยจะสุกก่อนและเก็บเกี่ยวผลได้ก่อนการสุกของลิ้นจี่ในแต่ละต้นจะแก่สุกไม่พร้อมกัน การเก็บจึงต้องทยอยเก็บประมาณ ๒๐-๒๕ วัน จึงจะหมด วิธีการเก็บเกี่ยวผลจะใช้กรรไกรตัดทั้งช่อ แล้วนำลงมาตัดแต่งอีกโดยตัดก้านแห้งและลูกเล็กทิ้งหรือผลที่เน่าเสียออก ผลลิ้นจี่ที่มีก้านติดอยู่จะมีความสดอยู่ได้นาน แล้วนำจัดใส่ภาชนะที่โปร่งระบายอากาศได้ดีภาชนะควรมีความลึกไม่เกิน ๑๐ นิ้ว เนื่องจากน้ำหนักจะทับกันมากทำให้ผลช้ำได้ง่ายส่วนระยะเวลาในการเก็บควรจะทำในช่วงตอนสายประมาณ ๙.๐๐-๑๐.๐๐ น. เพื่อให้ได้ผลลิ้นจี่ที่แห้งสนิท หากเข้ากว่านี้ น้ำค้างที่ติดอยู่กับผลยังระเหยไปไม่หมด หลังการเก็บจะทำให้ผลด้านและเน่าเสียได้ง่ายสำหรับระยะที่ทำการเก็บควรมีผลแก่จะเป็นสีแดงเข้มหรือแดงชมพูแล้วแต่ชนิดพันธุ์ลิ้นจี่

ผลผลิต เฉลี่ย ๗๓๓ กิโลกรัม/ไร่/ปี